

країна відповідний матеріальний ресурс? Які кроки треба буде зробити в першу чергу?

Почнемо з матеріального ресурсу. За даними 2011 року в Україні держава перерозподіляла 28,7 % ВВП [8].

У 2013 році реальний ВВП України склав біля 400 мільярдів доларів США [12].

Якщо взяти за основу те, що держава має можливості вплинути на розподіл приблизно четвертої частини цього ресурсу, мова йде про певну частину від 100 мільярдів доларів США. Насправді це не великий ресурс, якщо порівняти його з можливостями розвинених країн, але ми вже вище наводили факти їх більш ніж скромних витрат на науку та освіту в відсотковому значенні. Україна має можливість компенсувати кількісну нестачу ресурсів мобілізацією тих, якими вона має можливість скористатись. Якщо приблизно половину доступного ресурсу кинути на підтримку науки та освіти, це складе приблизно 12–13 відсотків ВВП в цілому. Для порівняння сукупні витрати на науку та освіту в США складають 6,43 відсотка ВВП (5,4 освіта та 1,03 НДДКР), а в РФ 5,01 відсотка ВВП (4,1 освіта та 0,91 НДДКР) за даними 2013 року.

В абсолютних цифрах Україна не зможе наздогнати найбільш розвинені країни, і навіть до Росії вона лише наблизиться, але це буде якісний стрибок з перспективою на стратегічні прориви в науково-освітній галузі. Особливе значення тут може зіграти приділення в першу чергу уваги саме НДДКР та освіті саме в її університетському вимірі. Нам варто докладати максимальних зусиль там, де конкуренти їх економлять, а навіть базове ознайомлення зі статистикою витрат на освіту та науку в світі продемонструє велику перевагу витрат на освіту, лівову частину яких складає фінансування шкільної або середньої спеціальної освіти. Навіть в сфері вищої освіти основна частина ВНЗ є саме навчальними, а не навчально-науковими закладами. Все це при тому, що саме науково-дослідницька або тісно пов'язана з нею науково-навчальна діяльність є важелями, здатними якісно змінити ситуацію. Відповідно, при застосуванні науки та освіти в реалізації стратегії випереджального розвитку адекватні висновки з цієї інформації повинні зіграти принципову роль.

УДК 37(09)(47)«19»:37.018.53

Станіслав Пономаревський

Ідентифікація освітнього простору і суспільні процеси

У статті проаналізовано проблему ідентифікації освітнього простору та запропоновано його смислові характеристики, розглянуто структуру освітнього простору, що дає змогу визначити його компоненти та роль, яку вони відіграють щодо формування способів буття людини в соціокультурному середовищі, у тому числі – іншоетнічному. Звертається увага на особливості освітнього простору у відкритих суспільствах. Акцентується увага на проблемі впровадження вимог розбудови національної освіти тих етнічних груп, які вже тривалий час унаслідок міграцій минулого перебувають у складі інших соціумів.

Ключові слова: освіта, шкільництво, простір, ідентичність, національний.

The problem of educational environment identification is analyzed and its notional characteristics are suggested in the article. The structure of educational environment is observed, that enables to identify its components and role referring the ways of human being in social and cultural field and in a different ethnic group as well. The problem of implementing requirements to the national education development and the issue of those ethnic groups who stay for a long time as a part of a different social environment due to the past migrations are emphasized on.

Keywords: Education, Schooling, Environment, Identity, National.

Термін «освітній простір» на цей час використовується в багатьох наукових напрямках, однак універсальної ґрунтовної та цілісної розробки і фундаментального дослідження цього явища у вітчизняній науці до сьогодні проведено ще не було. Поняття «освітнє середовище», «культурно-освітній

ландшафт», «освітня площа», семантично близькі до словосполучення «освітній простір», аналізуються в працях Ю. Веденіна, В. Каганського, М. Кулешової, К. Сауєра, О. Шлютера. Аспекти взаємозв'язку простору, культури, освіти досліджували М. де Серто, М. Фуко, А. Лефевр.

1. Антонова О. Скільки стоить професор? [Електронний ресурс] / О. Антонова. – Режим доступу: <http://www.pravmir.ru/skolko-stoit-professor/>. 2. Добрынин А. И., Дятлов С. А., Цыренова Е. Д. Человеческий капитал в транзитивной экономике: формирование, оценка, эффективность использования / А. И. Добрынин, С. А. Дятлов, Е. Д. Цыренова. – СПб.: Наука, 1999. – 312 с. 3. Доклад о человеческом развитии 2013. Возвышение юга: человеческий прогресс в многообразном мире. – М.: «Весь мир», 2014. – 216 с. 4. Єрохін С. Технологічна перспектива України [Електронний ресурс] / С. Єрохін. – Режим доступу: <http://soskin.info/ea/2006/1-2/20060102.html>. 5. Елдышев Ю. Экономика знаний [Електронний ресурс] / Ю. Елдышев. – Режим доступу: <http://www.ecolife.ru/journal/econ/2003-1-1.shtml>. 6. Ілляшенко Н. С. Провайдинг інновацій: конспект лекцій / Н. С. Ілляшенко. – Суми: Сумський державний університет, 2013. – 125 с. 7. Украина занимает 4-е место в мире по количеству IT-специалистов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://interfax.com.ua/news/economic/146667.html>. 8. Коваленко Д. І. Финанси, гроші та кредит [Електронний ресурс] / Д. І. Коваленко. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/glavy/102580-tema-14-byudjet-byudjetna-sistema-dohodi-vidatki-derjavnogo-byudjetu.html>. 9. Центр гуманитарных технологий. Рейтинг стран мира по уровню образования [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gtmarket.ru/ratings/education-index/education-index-info>. 10. Рябов П. Структура бюджетных расходов США [Електронний ресурс] / П. Рябов. – Режим доступу: <http://elitetrader.ru/index.php?newsid=180475>. 11. Финансовый портал Минфин. Валовой внутренний продукт Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/>. 12. GDP, PPP (current international \$) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.PP.CD?order=wbapi_data_value_2013+wbapi_data_value+wbapi_data_value-last&sort=desc. 13. US lead in science and technology shrinking [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nsf.gov/news/news_summ.jsp?cntn_id=130380. 14. International Comparison of Academic Salaries in 28 Countries [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://acarem.hse.ru/coordination>.

М. Ямпольський, М. Бахтін, П. Віріліо, А. Гуревич, С. Деніелс, Ф. Джеймисон, Е. Соджа, Д. Харвей та інші. Широке коло проблем стосовно різних аспектів становлення та розвитку освітнього простору української нації розглядалося в працях вітчизняних дослідників Ю. Баркова, О. Бодрука, О. Власюка, Т. Воропай, О. Гнатюк, С. Гончаренка, В. Горбуліна, Я. Грицака, С. Здіорука, І. Зязюна, В. Карлової, Г. Кас'янова, В. Кременя, В. Крисаченка, Л. Нагорної, М. Ожевана, М. Розумного, М. Степика та інших.

Метою цієї статті є спроба ідентифікації освітнього простору, що дає змогу виокремити ті чинники і ознаки, які кардинально впливають на його зміст і особливості, окреслити компоненти освітнього простору та визначити роль, яку вони відіграють у формування способу буття людини в соціумі.

Освіта, як відомо, виступає частиною культурного простору, котрий у широкому розумінні тлумачимо як спосіб взаємодії людини з навколишнім світом, як та сфера людської життєдіяльності, в рамках якої відбувається створення, зберігання, трансформація, трансляція та споживання культурних цінностей. У цьому контексті ті процеси, які мають місце в культурі, знаходять своє відображення також і в освіті. Дійсно, на думку І. Віндта, «освіта, яка є похідною культури, виявляється її певною «проекцією» і за своїми морфоепістемічними характеристиками адекватна ознакам культури» [1].

Відповідно, можна стверджувати, що освітній простір стосовно суспільства виступає однією з його організаційних ланок. У ньому визначаються, так би мовити, освітні стосунки людей. Освітній простір виступає важливим показником рівня загального розвитку суспільства. Він може свідчити про досягнутий стан соціуму, а також про перспективи його поступального розвитку. Крім того, освітній простір, очевидно, постає важливою умовою прогресу, одним з його рушійних факторів.

Освітній простір – динамічна єдність суб'єктів і об'єктів освітнього процесу та системи їх відносин, які проявляються у змінності, розвитку, еволюції. Освітній простір зводиться до певних змістових складових освітніх парадигм. Виявлення елементів цих парадигм дозволяє коригувати шляхи удосконалення освітньої системи відповідно до її модерного розуміння.

Звичайно, було б помилковим стверджувати, що, коли йдеться про освітній простір, то при цьому зводяться чіткі кордони, які відділяють його від інших видів культурного простору, в яких відбувається життєдіяльність людини. До індивідуального освітнього простору кожної людини ці види вносять свій «персональний» внесок і мають чимало дотичних з моментами перетину.

Ідея освітнього простору не обмежується лише усім мислимим об'ємом спеціальної освітньої інформації, яка відповідає цій сфері суспільного життя. Вона може включати і такі силові лінії освітнього поля, які, перебуваючи за своїм змістом далекими від сфери освіти, здатні по-своєму творчо впливати на освітній процес: не все людина знає і здатна контролювати, тому так важливо для цілей освіти мати вихід до інших просторів, здатних контамінуватися з освітнім, що приводить до зміни внутрішнього змісту останнього, до нового контексту в плінні освітніх процесів. Внутрішня цілісність усього духовного життя суспільства та людини забезпечується наявністю перетинів, єдністю, гармонією, взаємним доповненням усіх просторів, в яких проходить людське життя.

Освітній простір здатний діяти не лише на тих, хто має до нього безпосереднє відношення, але і через численні зв'язки між людьми практично на все суспільство. У процесі суспільного буття люди виявляються притягнутими до сфери освітнього простору, який здійснює експансію до усіх інших сфер. Найпростішим виявом цього в суспільстві є, наприклад, відчуття необхідності загальної безперервної освіти, розуміння освіти як важливої продуктивної сили існування суспільства тощо. Каталізаторами цього процесу можуть виступати навчально- чи науково-інформаційна діяльність, опанування комп'ютерних технологій та чимало інших форм. Так, прискорення темпів розвитку науки і техніки, яке спостерігається сьогодні, приводить до якісних трансформацій у сфері освіти: зміни в одному викликають постановку проблеми на іншому рівні, де динаміка виступає менш вираженою, а підходи або методологія – учорашніми, ретроспективними.

Освітній простір підтримується відповідними чинниками, від яких, власне, він цілком залежить: людьми, інформацією, ідеями, фінансами, методиками, літературою тощо. Послаблення дії цих чинників веде до того, що конструкція освітнього простору розпорошується на мало пов'язані між собою складові. Навпаки, посилення цих потоків стабілізує освітній простір, а відповідно – супроводжується стабільністю та стійким розвитком суспільства. Тобто, кількісні зміни ведуть до трансформації якісного стану сфери освіти, а звідси – суспільства та його культури в цілому.

Зв'язок освіти і суспільства заявляє про себе також у тому, що освітній простір формується не лише в межах системи освіти (це надто вузьке його тлумачення), але і суто зовнішніми (стосовно освіти) чинниками – соціальними інститутами, які так чи інакше беруть участь в освітніх процесах. Тобто, освітній простір розуміється сукупністю освітніх, наукових, культурно-мистецьких, економічних, юридично-правових, медичних, адміністративних та інших інституцій, громадських організацій, орієнтованих на формування особистості, а також системою соціально-психологічних стереотипів, різноманітних регламентацій людської поведінки, діяльності соціуму в цілому у забезпеченні їх можливостей щодо освітнього розвитку цієї особистості. Завдяки такій системності освітнього простору модернізація його окремих елементів обов'язково екстраполюється на їх решту.

Таким чином, освітній простір розуміємо не однією, а принаймні кількома системами (сферами) стосунків між його суб'єктами. При цьому системи освітніх стосунків навряд чи варто уявляти лінійними: освітній простір не є сталим, і досить нерівномірно заповнений освітніми подіями, різними за значенням і змістовим наповненням. Тим більше, що об'єктивно він має вигляд поступального часопростору, оскільки освітні процеси в ньому відбуваються не лише в площинах теперішніх стосунків, але й у часовій плінності.

Освітній простір є структурованим. У науці існує чимало пропозицій, пов'язаних з його структурізацією. Так, за концепцією російського соціолога Є. Клімова, структура освітнього простору включає чотири взаємопов'язані компоненти: соціально-контактну, інформаційну, соматичну, предметну складові. При цьому соціально-контактна формується з особистого прикладу оточуючих, їх індивідуальної культури, досвіду, способу життя, діяльності, поведінки, взаємовідносин (взаємодопомоги, співробітництва тощо), а також включає установи, групи, з якими взаємодіє особистість на рівні структури цього колективу (лідери, «зірки», ті, що відстають, «парії» тощо), виявляє місце особистості у цій

групі, включення до інших груп, рівень особистої захищеності у колективі тощо. Інформаційна частина освітнього простору, на думку вченого, репрезентована правилами внутрішнього розпорядку, статутами навчальних закладів, законодавчою базою держави, традиціями певного суспільства, «неписаними» законами, фактично прийнятими щодо осіб суспільними нормами, правилами особистої та суспільної безпеки, засобами наочності, реклами, ідеями, вираженими у довільній формі, вимогами, наказами, порадами, дорученнями – персонально адресованими впливами. Соматичний компонент формується відповідно до психічних станів особистості і повністю залежний від неї. До предметної складової можуть бути включені матеріальні умови життя, навчання, побуту: книги, обладнання, речі; фізико-хімічні, біологічні, гігієнічні умови буття [5, с. 88].

Близьку до описаної систему складових освітнього простору пропонує Г. Ковальов, виокремлюючи при цьому три компоненти: фізичне оточення, людські фактори, програми навчання. Перший з них формує архітектуру навчального закладу, ступінь відкритості конструкцій внутрішнього дизайну, простір класних та інших приміщень у навчальному закладі, легкість, за необхідності, їх просторової трансформації, можливість просторових переміщень у них суб'єктів навчального процесу тощо. До людських факторів слід віднести просторову і соціальну щільність між суб'єктами навчально-виховного процесу, ступінь скупчення (краудінгу) і його вплив на соціальну поведінку, особистісні риси та успішність учнів, зміну персонального та міжособистісного простору в залежності від умов шкільної організації, розподілення статусу і ролі, статевовікові та національні особливості учнів і педагогів і т. ін. Програми навчання передбачають стиль викладання, характер соціально-психологічного контролю, кооперативні або конкурентні форми навчання, зміст навчальних програм з позиції їх гнучкості, консерватизму тощо [2, с. 193].

Цю ж думку відстоює Н. Щиголева, виокремлюючи модель освітнього простору, що формується з трьох компонентів: просторово-семантичного, комунікаційно-організаційного і змістово-методичного. У цьому випадку просторово-семантичний компонент включає архітектурно-естетичну організацію життєвого шкільного простору (архітектуру та дизайн приміщень), символічне наповнення простору (настінна, стендова, знакова та інша інформація); змістово-методичний компонент організовується використанням концепцій навчання та виховання, навчальних програм, планів, підручників, різноманітних форм і методів організації навчання (уроки, екскурсії, учнівські дослідницькі гуртки та товариства), а також визначається структурою класів і шкільним самоуправлінням, а комунікаційно-організаційний компонент відтворює особливості суб'єктів освітнього середовища – розподіл статусів, статевовікову специфіку учнів, учителів, освітні цінності, стереотипи, комунікаційну сферу – стилі спілкування та викладання, соціальний зріз учасників навчального процесу, організаційні умови – наявність творчих учительських груп, спілок, ініціативних груп батьків та інше [4].

Запропоновані складові освітнього простору в усіх згаданих варіантах є концептуально близькими, не зважаючи на те, що Г. Ковальов і Н. Щиголева обмежують об'єкт дослідження типовим навчальним закладом – середньою загальноосвітньою школою (вужчий підхід), а Є. Клімов розширює межі дослідження позашкільними та соціумними категоріями (ширший підхід). Цей же підхід можна використовувати і при

дослідженні інших контекстів освітнього простору – наприклад, простору учня, учителя, класу або ширше – освітнього простору міста чи регіону. Критерії підходу полягають у тому, що структурно-змістові уявлення про освітній простір передбачають його соціумно-територіально-еколого-психологічний характер. Такий принцип надзвичайно популярний у сучасній науці і цілком узгоджується з відомою соціологічною теорією «екологічного комплексу» О. Дункана і Л. Шпоре, за якою вивчення простору в багатьох напрямках наукових досліджень може здійснюватися за допомогою чотирьох провідних компонентів: населення (популяції – Р), соціальної організації – О, довкілля (Environment – Е), технологій – Т, що має скорочений вигляд: «РОЕТ» [5, с. 132–136]. Перспективність цього методологічного підходу схвалюється сьогодні багатьма фахівцями (насамперед європейськими) з теорії педагогіки, психології, філософії освіти (О. Бодалев, С. Кухмакер, А. Ліндман, І. Мировольський, З. Робінзон, Г. Шпортько, В. Шольт, С. Шульгардт), а «РОЕТ» виступає звичним універсальним засобом для тлумачення і розуміння структури освітнього простору, особливо в процесах дослідження його біолого-екологічних, суспільних, особистісно-психологічних і колективних аспектів.

Разом з тим, згаданий підхід покликаний бути зручним для вивчення, так би мовити, гомогенного освітнього простору, в площині його «чистого вигляду» (що прийнятно в моноетнічних або «закритих» суспільствах), побудованого без урахування «додаткових» факторів суспільства, які нерідко наявні в освітніх процесах сучасного поліетнічного та глобалізованого світу і здатні значно ускладнювати як саме суспільство, так і структуру його освітнього простору.

Идеться насамперед про так звані «національно-міграційний» чинник. Враховуємо те, що у відкритих суспільствах останніх десятиліть активно відбуваються процеси етнічних міграцій, викликаних різноманітними причинами. Збагачення етнічним компонентом не лише впливає на кількісний і якісний стан суспільства, але і вимагає врахування національних інтересів етнічних груп у межах культурного простору приймаючої країни, а відповідно – в змісті та структурі її освітнього простору. З сучасним посиленням демократизації суспільств також значно гостріше постає проблема впровадження вимог розбудови національної освіти тих етнічних груп, які вже тривалий час унаслідок міграцій минулих часів перебувають у складі соціумів. Не враховувати в освітній системі держави-донора їх освітні потреби (як це відбувалося раніше в переважній більшості країн) сьогодні дуже важко. Саме така ситуація, наприклад, складається в сучасному освітньому просторі Російської Федерації щодо української меншини: з одного боку українці, які традиційно і тривалий час мешкають у російських регіонах, з активізацією розбудови громадянської держави відчувли необхідність розвивати в межах російської освітньої системи національну освіту, з іншого боку, значна кількість мігрантів економічної «четвертої хвилі» за межами етнічної батьківщини також прагнуть навчати своїх дітей у площині плекання українських цінностей. Ця проблема існує також в освітньому просторі сучасної багатоетнічної України, вирішується в багатьох європейських країнах, де знаходить вияв як державна «політика мультикультуралізму».

Отже, структура освітнього простору за сучасних реалій потребує врахування додаткових складових, здатних продуктивно забезпечувати її цілісність і ефективність. Насамперед вимагає включення до її структури (вона традиційно складається з простору територій – від освітнього простору

населеного пункту до регіонального, загальнодержавного та світового і простору суб'єкто-об'єктів – учителя, учня, класу, школи, елементів позашкільного середовища) також освітнього простору національних груп*.

Компоненти, що запропоновані в цій схемі, уявляються певними накопиченнями, кожне з яких здатне формувати власну структуру, в межах якої вирішуються різні освітні завдання: формуються особливості навчання, виховання, розвитку, педагогічних стосунків тощо. Подібна думка висловлена у міркуваннях І. Смірнова з приводу специфіки сучасної організації менеджменту освіти: «освітній простір не може бути побудований без урахування загального, особливого та одиничного як у змісті, так і в структурі управління різними рівнями освіти. Він вимагає наявності для кожного з них своєї інфраструктури» [3, с. 86]. Кожний із згаданих компонентів освітнього простору представлений складною і з різних причин змінюваною, а тому нестабільною (відкритою) структурою. Відповідно варіативність у ланці одного з компонентів здійснює зміність усього компонентного ланцюга: злам просторово-освітніх взаємин на рівні учень – учитель впливає на специфіку освітнього простору класу, останній – на простір школи, відмінності простору окремого регіону – на загальний освітній простір країни. З іншого боку, зв'язки між ланками структури освітнього простору можуть бути не вираженими, а опосередкованими: в різних суб'єктів реалізується власний освітній простір. Так, відмінними можуть виступати потенціали навчальних закладів, до того ж тісні зв'язки між ними далеко не обов'язкові, незважаючи на те, що всі вони інтегровані в єдиний освітній простір. Тобто компоненти освітнього простору формують цілий комплекс ознак і явищ, орієнтуючись при цьому на виконання своєї ролі в навчальному процесі.

* Національна (етнічна) група – «невелика частина некорінної для певної країни нації чи народності» («Етнопсихологічний словник» / [За ред. Гуськова П. С.]. – К.–М.: ІМЕ, 2006. – С. 235); «національна група (або етнічна) – це частина якогось етносу, котра в силу різних обставин /зміна кордонів, еміграція, депортація тощо/ відірвалася від нього, опинилася у «чужій країні» /стала структурним елементом її суспільства/ і, перебуваючи в іншому етнічному середовищі, зберігає свої особливості й часто діє як організована спільнота» (Картунов О. В. Вступ до етнополітології: науково-навчальний посібник / О. В. Картунов. – К.: Наукова думка, 1999. – С. 5).

Включення складової простору національної групи до структури освітнього простору актуалізує його на рівень багатокультурності, який сьогодні присутній у більшості державних освітніх систем світу. Ця особливість у сучасних умовах повинна спрямовувати освіту не тільки на якісне опанування учнями загальнолюдських чи загальнодержавних, регіональних чи національних (у рамках титульної нації) навчальних цінностей, але і на задоволення освітніх запитів представників національних меншин, які проживають постійно на території держави або перебувають у ній тимчасово. А основною метою забезпечення оптимізації освітнього простору мусить стати усвідомлення багатокультурної перспективи розвитку людського суспільства, визнання прав різних національних культур на існування і як автономних одиниць, і як елемента комплексу єднання, що здійснює свій внесок у розвиток загальнолюдських та окремих державних ціннісних пріоритетів.

Отже, важливою частиною буття суспільства виступають освітні процеси. Освітній простір – структурований. Виявлення його компонентів дозволяє здійснювати пошуки напрямів удосконалення освітньої системи. Надзвичайно важливе включення в сучасних умовах до структури освітнього простору складової (простору) національної групи, враховуючи освітні запити представників національних меншин, які мешкають на територіях приймаючих їх держав, усвідомлюючи при цьому загалом багатокультурну перспективу розвитку людського суспільства та визнання прав національних меншин на здобуття рідномовної освіти.

1. Виндт И. Е. Образование как феномен культуры: эволюция образовательных моделей в историко-культурном процессе: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 «Теория и методика профессионального образования» [Электронный ресурс] / И. Е. Виндт. – Тюмень, 2003. – Режим доступа: <http://www/rsl.ru>. 2. Ковалев Г. А. Пространственный фактор школьной среды: альтернативы и перспективы / Г. А. Ковалев, Ю. Г. Абрамова // Учителю об экологии детства. – М.: Смысл, 1996. – С. 189–199. 3. Смирнов И. П. Теория профессионального образования / И. П. Смирнов. – М.: Витязь, 2006. – 212 с. 4. Щиголева Н. В. Структура культурно-образовательного пространства [Электронный ресурс] / Н. В. Щиголева. – Режим доступа: <http://www.eduhmao.ru/info/1/3689>. 5. Ясвин В. А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию / В. А. Ясвин. – М.: Смысл, 2001. – 314 с.

УДК 37(4): 316.32(477)

Лариса Харченко

Європейські освітні традиції в сучасному українському суспільстві

У статті розкривається система вищої освіти України на сучасному етапі та основні завдання і тенденції розвитку в контексті формування єдиного європейського освітнього та наукового простору. Визначається місце і роль філософії у становленні молодшої людини як фахівця. Зазначається, що ідейною основою сучасної філософії є загальнолюдські цінності і пріоритети. Вивчення філософії стає однією з головних передумов входження кожної молодшої людини в загальнокультурний світовий контекст.

Ключові слова: світогляд, пізнання, наука, особистість, суспільство, освітні традиції, інтеграція.

The system of higher education of Ukraine at the contemporary stage and the main tasks and tendencies of the development in the contest of formation the united educational and scientific space is studied in the article. The place and role of Philosophy in the formation of a young man as a specialist are determined. It is noted that the ideological foundation of modern philosophy are universal values and priorities. The study of philosophy is one of the main prerequisites for entry of every young person in the general cultural world context.

Keywords: Knowledge, Science, Personality, Society, Educational Traditions, Integration.

Європейський вибір України – невід'ємна складова її подальшого розвитку. У культурно-цивілізаційному аспекті європейська інтеграція означає для України входження до єдиної сім'ї європейських народів, повернення до європейських політичних і культурних традицій. У загаль-

ному контексті європейської інтеграції розвиток України визначається орієнтацією на такі фундаментальні цінності західної культури, як парламентаризм, права людини, права національних меншин, лібералізація, свобода пересування, свобода отримання освіти будь-якого рівня і таке інше. І це